

رهبر شهید انقلاب در شرح حدیثی به معرفی سه خصلت سلمان محمدی پرداخته‌اند

سلمان فارسی؛ نمونه‌ای از باور، خرد و وفاداری

ریحانه عامل نیک | سلمان فارسی، صحابی گرانقدر پیامبر اسلام(ص) و یار وفادار حضرت علی(ع)، نمادی از جست‌وجوگری حقیقت، ایمان آگاهانه و پیوند عمیق میان فرهنگ ایرانی و معارف اسلامی است. او که با حکمت، پارسایی و تدبیر خود جایگاهی والا نزد فرستاده خدا یافت، نمونه‌ای برجسته از فضیلت، زهد و عدالت‌خواهی در تاریخ صدر اسلام به شمار می‌رود. رهبر شهید ملت ایران در ابتدای درس خارج فقه در سال ۱۳۹۶ به موارد عبرت‌آموزی در خصوص این یار پیامبر(ص) اشاره کرده‌اند، ازجمله بررسی یک حدیث از امام صادق(ع) درباره ویژگی‌های شخصیتی جناب سلمان فارسی که در ادامه به مرور این سه ویژگی از بیان ایشان می‌پردازیم.

یاد و نام جناب سلمان

رهبر شهید ملت ایران در بیانات خود در شرح حدیث به مواردی اشاره می‌کند که شخصیت جناب سلمان را فراملی و فراقومی توصیف می‌کند؛ ایشان می‌فرمایند: «... راوی می‌گوید چقدر من زیاد می‌شنوم از شما که نام سلمان را می‌م‌برید و از او یاد می‌کنید. معلوم می‌شود که حضرت [امام صادق(ع)] مکرر در مکرر راجع به سلمان مطالبی را می‌فرموده‌اند... یعنی نسبت او، فراتر از نسبت قومی و میهنی است؛ نسبت دینی است.

این البته به هیچ‌وجه، طعن به قوم فارس نیست؛ پیغمبر اکرم و ائمه(ع) از فارس - مردم ایران - تمجید کردند، تعریف کردند؛ در این که تردیدی نیست، می‌خواهد بفرماید که این شخص، فراتر و بالاتر از این است که به نسبت قومی شناخته بشود؛ نسبت او، نسبت عقیده و دین و پیامبر(ص) است؛ او گائّه -مثلاً- فرزند پیغمبر است... [حضرت فرمودند] می‌دانی چرا؟ ... سه خصوصیت در سلمان بود که این موجب می‌شود که من او را زیاد یاد کنم و نام او را ببرم -لایذ مثلاً- اجمال کنم او را، تعظیم کنم او را یا محبت به او بورزم».

خواست هر آنچه ولی بخواهد

در ادامه، ایشان با اشاره به شاخص دوم که بر محور ولایت است، مطرح می‌کنند: «... چیست آن سه خصلت؟ یکی‌اش این است: میل امیرالمؤمنین(ع) را بر میل خود غلبه می‌داد. از این معلوم می‌شود که بیش از یک بار چنین چیزی اتفاق افتاده که حضرت چیزی را اراده کردند، سلمان چیز دیگری در دل خود و در ذهن خود می‌خواسته است، ولیکن میل و هوای امیرالمؤمنین(ع) را - «هوی» یعنی میل- بر میل خود ترجیح داده است. ببینید مقام امیرالمؤمنین را؛ حالا البته این‌ها که گوشه و کناره‌های آن عظمت و آن جلالت الهی و ملکوتی و جبروتی است ولی خب، این‌ها همه، هرکدام یک نشانه است». جناب سلمان به این تشخیص در اطاعت از امام عصر خود رسیده بود که با بصیرتی کامل هر امری را اطاعت کند.

توجه و محبت به فرودستان

قائد شهید ملت ایران در ادامه شرح حدیث، دلیل دوم را این گونه شرح می‌دهند: «... [دوم] فقرا را دوست می‌داشت. بعضی‌ها از طبقه مستضعف جامعه اصلاً بدشان می‌آید؛ حاضر نیستند طرف آن‌ها بروند، نگاه بکنند به آن‌ها! خودشان را برتر از آن‌ها می‌دانند؛ او نه؛ فقرا را دوست می‌داشت، آن‌ها را بر اهل ثروت ترجیح می‌داد. اگر فرض بفرمایید در یک جایی امر دایر بود بین یک سرمایه‌دار محترم خیلی پولداری یا یک فقیری، یا باید مثلاً خانه این بی‌رود یا خانه آن بی‌رود، یا باید به این سلام کند یا باید به آن سلام کند، این فقیر را بر آن غنی ترجیح می‌داد؛ این‌ها درس است دیگر. ما طلبه‌ها، ما جامعه روحانیت و علمی، یکی از خصوصیاتمان از اول همین بوده است که با ضعفا و طبقه ضعیف نزدیک بوده‌ایم؛ این خیلی امتیاز بزرگی است. بله، گاهی پولدارها ممکن بود سراغ یک عالمی هم بیایند، او هم یک احترامی بکند اما معاشرت روحانیون ما، ملای ما، مراجع ما، ائمه جماعت ما -علمایی که بودند با مردم- عمدتاً با مردم فقیر و زیر متوسط بوده است؛ این خیلی چیز مهمی است؛ این را باید نگه داریم. حالا که علما و روحانیت، به یک موقعیتی در عالم سیاست دست پیدا کرده‌اند، نباید تازیم چه ما و سنت کهن ما است از دست بدهیم. اینکه در یک شهری یک عالمی مثلاً باشد، [ولی] بین مردم معروف باشد که ایشان با تاجار و با پولدارها و با باغ‌دارها و مانند این‌ها [آنس دارد] - مهمانی خانه این؛ مهمانی در باغ آن- اما با فقرا نه، آنسی ندارد؛ این چیز خوبی نیست. این هم یک خصوصیت».

در هر دوره و زمانی ترجیح فرودستان به طبقه ثروتمند فضیلتی اخلاقی محسوب می‌شود. افراد را با میزان ثروت نسنجیدن و تفاوت رفتاری با آنان نداشتن، دقت به این صفات به عنوان الگویی برای زیست کنونی ما لازم است.

علم‌ورزی در وجود جناب سلمان

به عنوان آخرین و شاید قابل تأمل‌ ترین خصلت باید به اهل علم بودن این شخصیت اشاره کرد. آیت‌الله العظمی خامنه‌ای رهبر شهید انقلاب در توضیح آخرین قسمت حدیث می‌فرمایند: «... [سومی] جناب سلمان علم را دوست می‌داشت، علما را دوست می‌داشت. این سه خصوصیت در این بزرگوار موجب می‌شود که امام صادق(ع) با آن جلالت و عظمت، نسبت به او گرایش پیدا کند، محبت -یا تجلیل و تعظیم- نسبت به او بکند...؛ می‌فرمایند: سلمان بنده صالح حنیف مسلمان است و از مشرکین نیست».

صفحات ویژه روزنامه‌های قدس و طوس درباره دین و معارف رضوی | چهارشنبه ۳۱ تیر ۱۴۰۵ | ۷ صفر ۱۴۴۸ | ۲۲ جولای ۲۰۲۶ | سال اول | شماره ۵۸ | WWW.QUDSONLINE.IR

پنج ساحت الگویی صحابی بزرگ پیامبر(ص) برای روزگار مادر گفت‌وگو با حجت الاسلام مشکاتی

سلمان فارسی، الگوی همیشگی برای ایرانی مسلمان

مدار حق بود. در شرایط امروز ایران اسلامی، مسئولان باید با الگوگیری از سلمان ایرانی، زبان گفت‌وگو با اقشار مختلف را بیاموزند تا در برابر جنگ شناختی دشمن که هدفش ایجاد شکاف است، اتحاد مقدس و وحدت ملی را حفظ کنند. هنر سلمان فارسی در اینجا، تبدیل تنوع افکار به توان ملی بود؛ او با پرهیز از دافعه‌های غیرضروری، سایه‌بان ولایت را به‌گونه‌ای گستراند که همه‌دل‌های حق‌طلب، بدون احساس بیگانگی در زیر آن آرام گیرند.

آزمون تبعیت در سکوت و سخن؛ دفاع سلمان در روزهای سخت

در وقایع پس از رحلت پیامبر(ص)، سلمان یکی از کسانی بود که در دفاع از حقیقت، از سرزنش هیچ ملامت‌گری نهراسید. او در مقام خواص بصیر، گاهی با زبان صریح و گاهی با حضور آگاهانه خود، پیام ولایت را زنده‌نگه داشت. این سیره به خواص فرهنگی و اجتماعی می‌آموزد معیت با رهبر، لزوماً به معنای پشت‌تربین بودن نیست؛ بلکه گاهی در ایستادگی بر سر موضع حق در محافل نخبگانی است. سلمان در شرایطی که فضایی عمومی به نفع جبهه حق نبود، در اقلیت مطلق، مرعوب فشار اکثریت نشد. نخبگان باید بدانند در جنگ‌های ترکیبی، شجاعت در ابراز حق و دفاع غیرتمندانه از کیان ولایت در مجامع فکری و رسانه‌ای، عین پیروزی از سیره سلمان فارسی است. این ایستادگی، نشانه بلوغ سیاسی خواص است؛ چرا که در گردنه‌های سخت، حق‌مداری سکوت‌شکن، ارزشمندتر از هر حمایتی است که از روی ملاحظه یا مصلحت‌اندیشی شخصی صورت گیرد.

اهمیت معیت و پیروی سلمان گونه از ولایت و امام جامعه

در پایان سخن، جمع‌بندی سیره سلمان فارسی در پنج لایه یادشده، ما را به این حقیقت راهبردی می‌رساند که معیت با امام در شرایط خطیر کنونی یک‌فعل ایستاییست، بلکه یک فرایند پویای تمدن‌ساز است. اگر سلمان در جنگ احزاب با خندق بن‌بست‌شکنی کرد، امروز نخبگان و مسئولان ما باید با خندق‌های علمی و رسانه‌ای، تهاجم شناختی دشمن را خنثی و با خندق‌های نظامی و دفاعی دست‌دشمن آمریکایی و صهیونی را از این سرزمین برای همیشه کوتاه کنند. اگر سلمان در مدیریت مدائن، اصول و سیره امام را بر سلیقه شخصی ترجیح داد، امروز معیار کارآمدی مدیران، میزان انطباق راهبردها و راهکارهای آنان با اصول و افق‌های ترسیمی رهبر فرزانه انقلاب است و اگر سلمان در تمام عمر خود، تألیف قلوب و پایداری بر حق را توأمان حفظ کرد، امروز وظیفه خواص این است که در عین حفظ وحدت جامعه، در دفاع از اصول ولایی، مرعوب فضاسازی‌های جریان معارض داخلی و تهاجم رسانه‌ای و جنگ روانی و محاسباتی دشمن خارجی نشوند.

سخن پایانی اینکه بزرگداشت سلمان فارسی فرصتی است برای توبه از انفعال و بازگشت به میدان کار جهادی با بصیرت سلمان گونه. ما برای عبور از جنگ تحمیلی سوم به مسئولانی نیاز داریم که دانش نوین را با تعهد به ولایت درآمیزند و به نخبگانی که مانند سلمان، در کوران حوادث، به جای گوشه‌نشینی و عافیت‌طلبی، نقش‌آفرین فعال در جبهه حق باشند. راه سلمان، راه ایمان بیدار، هوش سرشار و ولایت‌مداری پایدار است؛ راهی که تنها با فنا در آرمان‌های امام جامعه به مقصد می‌رسد. این مسیر، آغاز دوران اقتدار آگاهانه است؛ جایی که هم‌افزایی ایمان عمیق و دانش دقیق، تمدن نوین اسلامی را از دل توفان‌های سهمگین زمانه، سرفراز و استوار بیرون خواهد کشید.

خنثی‌سازی حملات دشمن بیابند، نه اینکه منفعلانه نظاره‌گر همه‌ها باشند یا از شیوه‌های منسوخ و ناکارآمد گذشته استفاده کنند. این نگاه نوآورانه، در حقیقت نوعی اجتهاد در دفاع است که نشان می‌دهد برای حفظ مرزهای تمدنی، باید از دایره تقلید و پیروی ناخواسته از دشمن خارج شد و با اتکا به داشته‌های بومی، قواعد بازی را به نفع جبهه مقاومت در مسیر حق و عدالت تغییر داد.

تبعیت بی‌چون وچرا از رهبر؛ گذر از منیت مدیریتتی

در زمانی که سلمان فارسی استاندار مدائن بود، با وجود جایگاه بلند، مانند فقیرترین مردم زندگی می‌کرد. او در حکمرانی، سیره امیرالمؤمنین علی(ع) را پیاده می‌کرد، نه اینکه سلیقه شخصی خود را ملاک عمل قرار دهد. مسئولان در معیت ولایت، باید سلمان گونه در مناصب دولتی و حکومتی ظاهر شوند. یعنی منصبی که به آن‌ها داده شده، نه به عنوان ابزار قدرت‌طلبی، بلکه به عنوان مأموریت امام دیده شود. معیت سلمان با امام، یک معیت الهی و ولایی در قالب ساختار حکومت بود؛ او در مدیریت مدائن، دقیقاً همان چیزی را اجرا کرد که امام علی(ع) از او می‌خواست؛ یعنی عدالت سختگیرانه با خود و خواص و مدارا و مردم‌داری بی‌مرز با ضعفا و عموم مردم. این همان مدیریت نیابتی و وکالتی است که در آن، مدیر نه در قامت یک صاحب‌اختیار، بلکه در نقش کارگزاری امین ظاهر می‌شود که هدفش جز پیاده‌سازی منویات ولی جامعه و رضایت خلق خدا نیست؛ چنین مدیریتی، در برابر اشتباه محاسباتی، نفوذ و فساد ساختاری، نفوذناپذیر است.

وحدت هنرمندانه در شرایط تفرقه

سلمان فارسی پس از فتح مدائن و در دوران مسئولیت، با مردمی مواجه بود که از فرهنگ‌های مختلفی آمده بودند. او با سیره عملی خود توانست دل‌های مختلف را به سمت ارزش‌های اسلامی سوق دهد. یکی از وظایف مهم نخبگان و مسئولان در جنگ تحمیلی سوم، مقابله با گسست‌ها و دو قطبی‌های اجتماعی و سیاسی است. سلمان ثابت کرد می‌توان در عین پایبندی محکم به اصول دینی و ولایی، با سعه‌صدر و برخورد حکیمانه، هم‌گرایی اجتماعی ایجاد کرد. او اهل جذب حداکثری بر

سلمان تنها یک نام نیست بلکه یک مدل حکمرانی و رفتار ایمانی است. انتظار از نخبگان، خواص و مسئولان این نظام، فراتر از وفاداری ساده است؛ انتظار، رسیدن به همان درجه از بصیرت راهبردی و تبعیتی از جنس سلمان محمدی است. برای عبور از این پیچ تاریخی، باید سیره سلمان فارسی را بازخوانی کنیم و درس و عبرت و الگو بگیریم.

معیت در سایه بصیرت؛ شناخت دقیق مرکز ثقل

سلمان فارسی پیش از آنکه در مدینه به مقام سلمان محمدی برسد، مسیری طولانی را در جست‌وجوی حقیقت طی کرد. تفاوت سلمان با بسیاری از خواص در این بود که او امام‌شناس بود، نه جریان‌شناس سطحی. در جنگ‌های تمدنی، لایه‌های غبار چنان غلیظ است که گاهی تشخیص جبهه حق دشوار می‌شود. سلمان به ما می‌آموزد معیت و همراهی با امام یعنی در بزنگاه‌هایی که افکار عمومی یا جریان‌های سیاسی دچار تششت می‌شوند، شاخص اصلی یعنی ولی خدا و امام جامعه را رها نکنیم. سلمان حتی در ایام فتنه و پس از رحلت پیامبر اعظم(ص)، تنها به یک معیار می‌اندیشید؛ پیروی از وصی بر حق پیامبر(ص). درواقع، بصیرت سلمان از جنس اطمینان قلبی به قطب‌نمای هدایت بود؛ همان چیزی که امروز نیز ضامن بقای نخبگان در فتنه‌های پیچیده جنگ شناختی است، چرا که در فقدان قطب‌نمای ولایت، حتی حرکت در مسیر خیر نیز به انحراف ختم می‌شود.

هوشمندی خندق دفاعی؛ الگویی در زمان جنگ

پیشنهاده مشهور جناب سلمان به پیامبر(ص) را حتماً شنیده‌اید؛ پیشنهاد حفر خندق، امری که صرفاً یک تاکتیک نظامی نبود؛ بلکه شکستن یک ساختار بود. در آن زمان، روش معمول دفاع، جنگ تن‌به‌تن یا مقابله در فضای باز بود. سلمان با پیشنهاد خندق، نظم نظامی و دفاعی دشمن را باطل کرد. این امر الگوی خلاقیت را هبردی برای مدیران و نخبگان امروز ماست. سلمان به مسئولان می‌آموزد در جنگ تحمیلی سوم که با جنگ ترکیبی و شناختی همراه است، نباید در شیوه‌های شکست‌خورده سابق باقی ماند. معیت با امام در این حوزه یعنی مسئولان باید با هوشمندی ایرانی و استفاده از تجربه و دانش بومی، راهکارهایی نوآورانه(مانند خندق‌های رسانه‌ای، فرهنگی و نظامی) برای

در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام باقر مشکاتی، سندپژوه و صاحب‌نظر حوزه معارف اسلامی، ابعاد مختلف شخصیت سلمان فارسی را بررسی کرده‌ایم؛ شخصیتی که می‌تواند برای مدیران، نخبگان و نسل امروز، الگویی از عقلانیت ایمانی، ولایت‌مداری و نقش‌آفرینی تمدن‌ساز باشد. این بازخوانی، تلاشی است برای یافتن پاسخ به این پرسش که چرا سلمان همچنان پس از قرن‌ها، الگویی زنده و الهام‌بخش برای جامعه اسلامی باقی مانده است.

بازخوانی الگوی سلمان، ضرورتی برای امروز

در تاریخ اسلام، سلمان فارسی فراتر از یک صحابی، تراز مسلمان ایرانی و نماد عبور از مرزهای جغرافیایی و نژادی برای رسیدن به قله ولایت است. تعبیر درخشان سلمان متأهّل النبیّت از لسان مبارک پیامبر اسلام(ص)، علاوه بر یک مدح و فضیلت، نشان‌دهنده رسیدن سلمان به جایگاه ذوب‌شدگی در ولایت است. سلمان نشان داد حقیقت اسلام، در تقاضا با هویت ملی نیست، بلکه هویت ایرانی در سایه‌سار امامت، به کمال تمدنی خود دست می‌یابد؛ او پل ارتباطی میان خرد باستانی ایرانی و حکمت وحیانی نبوی بود که مسلمانی تراز را در ساحت عمل تعریف کرد. امروز که در میانه جنگ تحمیلی سوم؛ جنگی که مرزهایش فکر، فرهنگ و امنیت ملی و تمدنی ماست، قرار داریم،

گزارش

موکب دربانان حرم مطهر رضوی پذیرای زائران اربعین حسینی در مرز شلمچه است

از رواق رضوی تا جاده عاشقی؛

میزبانی خادمان امام رئوف علیه‌السلام از زائران خورشید کربلا

برگزار می‌شود. در میان این خدمتگزاران و موکب‌هایشان گروه‌هایی هستند که سال‌هاست با این معبرو زائرانش خو گرفته‌اند. گروه‌هایی که میزبانی‌رسم‌هر ساله‌شان بوده و نام و نشان‌شان برای میهمانان آشناست. یکی از این نام‌های آشنا که در مرز شلمچه، آرامش‌بخش دل‌های خسته زائران شده «موکب دربانان آستان قدس رضوی» است. موکی که متشکل از خادمانی است که به غبارروبی از صحن و سرای امام مهربانی‌های شناسی‌میشان؛ خادمانی که در نزدیکی موسم اربعین با شال‌های سبز و دل‌هایی آکنده از ارادت، راهی مرز شده‌اند تا پیوند میان «مشهد» و «کربلا» را با میزبانی خود برقرار کنند.

یک دهه خدمت مستمر؛ یادگار خادمان خورشید در مرز

مرز بین المللی شلمچه به عنوان یکی از اصلی‌ترین گلوگاه‌های عبور خیل عظیم مشتاقان حسینی، امسال نیز شاهد شکوهی متفاوت است. موکب دربانان حرم مطهر رضوی که حالا بیش از یک دهه سابقه خدمت‌رسانی مخلصانه را در کارنامه خود دارد، بار دیگر با رویکردی جهادی به پا خاسته است. این موکب تنها یک ایستگاه پذیرایی نیست؛ بلکه قطعه‌ای یادآور صحن و سرای حرم مطهر رضوی است که در مسیر پیاده‌روی اربعین جای گرفته است تا عطر حرم مطهر امام رضا(ع) را بدرقه راه زائران اباعبدالله الحسین(ع) کند.

رواق | موکب دربانان حرم مطهر رضوی مستقر در مرز بین‌المللی شلمچه، در آستانه اربعین سرور و سالار شهیدان(ع) با هدف تسهیل سفر و تکریم زائران حضرت اباعبدالله الحسین(ع) فعالیت شبانه‌روزی خود را آغاز کرد.

زائرانی از یک امت، خادمانی با یک نیت

چندروزی بیشتر نمانده تا کوله‌ها آماده‌شوند. بندکفش‌ها بسته‌شده و گروه‌گروه پیکان مسیر اربعین حسینی پا در راه کربلا بگذارند. راهی که هر چند راه است و مسافران‌ش در آن درگذرند اما میزبانی و خدمتگزارانش نیز معروفاوند. انگار در اربعین حسینی جاده‌های داغ این گوشه از دنیا تبدیل به شاهراه‌هایی می‌شوند که مشتاقان را روی دست‌های خدمتگزاران حسینی به مقصد می‌رسانند. خدمتگزارانی که نه تنها خودشان از شهرها و کشورهای مختلف‌اند، که در میان‌شان قامت‌های کوچک کودکانه و دست‌های پیر و جوان دیده‌می‌شود. خدمتی که زن و مرد در آن به شکل برابر سهیم هستند و زیر پرچم سرخ حسینی و با عنوان امت پیامبر اعظم(ص) یکی‌شده‌اند و در معابر و مسیرهای فرعی اصلی در خدمت زائران حسینی هستند.

موسم اربعین و شال‌های سبز خدمت

یکی از معابر مهم عبور زائران و عاشقان حسینی مرز شلمچه است. خدمت‌رسانی به زائران اربعین حسینی در این مرز هر ساله با حضور نهادهای مختلف با شکوه و ویژه‌ای

پذیرایی گرم و مستمر؛ توزیع وعده‌های غذایی

گرم در نوبت‌های مختلف، میان وعده‌های مقوی و میوه. سقایی زائران؛ با توجه به گرمای طاقت‌فرسای منطقه، توزیع نامحدود آب معدنی و شربت‌های سنتی و خنک برای تأمین سلامت و رفاه حال زائران. خدمات رفاهی؛ فراهم‌سازی امکانات اولیه برای استراحت‌های کوتاه و ایجاد فضایی معنوی متناسب با حال و هوای پیاده‌روی اربعین.

تا آخرین گام بازگشت در کنار زائر هستیم

مدیر خدمه حرم مطهر رضوی در پایان خاطرنشان کرد: این خیمه رضوی تا آخرین لحظات حضور زائران و پایان موج بازگشت از عتبات عالیات، دایر خواهد بود. دربانان حرم مطهر رضوی که در مشهد ایستاده به احترام زائران خم می‌شوند، اینجا در خاک شلمچه، کمر همت بسته‌اند تا ثابت کنند خدمت به زائر حسین(ع)، همان خدمت به امام رضا(ع) است؛ زیرا این خاندان همان نور واحد هدایت هستند. شلمچه در این روزها تنها یک مرز جغرافیایی نیست؛ اینجا میعادگاه خادمانی است که از خراسان آمده‌اند تا سایه سبز پرچم مولایشان را بر سر زائران حسینی پهن کنند؛ سایه‌ای که مرز نمی‌شناسد و برگشت با رافت رضوی پیوند خورده است.